

Európai tudományometriai modellek az orvos- és egészségtudományi publikációs tevékenység értékeléséhez*

A több mint ötven éve kidolgozott – a tudományos publikációs teljesítmény megítélésében világszerte általánossá vált – impaktfaktor-számítási modell már a kezdetektől megosztotta a tudományos világot. Azóta számos újabb elmélet és értékelési modell született, amelyek többségének célja egy adott régió, szakterület, nyelvterület sajátosságainak figyelembevételével a „Thomson Scientific” modell finomítása, kedvezőbb, az esélyegyenlőséget tükröző mérőszám kidolgozása az érintett kutatói közösségek számára. Az alternatív modellek közül kettőt mutatunk be részletesebben, mivel szakterületileg mindkét modell az orvos- és egészségtudományi publikációs tevékenységhez kapcsolódik. Az egyik, az „Index Copernicus” magyar szakterületi folyóiratokat is értékel, míg a másik, az „Euro-Factor” elsősorban a bővítés előtti európai uniós tagországok szakterületi folyóiratait értékeli. Az Euro-Factor megalkotását az az európai uniós adat is indokolja, amely kimutatja, hogy az Európai Unió bővítése után a 25 tagországban megjelent publikációk száma meghaladja az Egyesült Államokban közzétettét. A két, egymáshoz sokban hasonlító modell erősségeinek felhasználásával elkészülhetne az egységes európai értékelési modell és mérőszám.

Áttekintés

A tudományos, és tudományos információrendszereket működtető szervezetek életében az utóbbi ötven évben a legnagyobb változást a tudományos publikációk és közvetetten a tudományos kutatás minőségét értékelő impaktfaktor-elmélet és a hozzá kapcsolódó tudományág – a tudománymetria (scientometria) – megjelenése hozta. Szűkebb területünkkel, a tudományos és szakkönyvtárakkal kapcsolatban is megállapíthatjuk, hogy mind gyűjtött információink és információforrásaink kiválasztásában, mind a szolgáltatott szakinformáció értékének mérésében nagymértékben támaszkodunk a tudománymetria, szélesebben értelmezve az informetria¹ mérőszámaira, elméleteire. Az impaktfaktor mint mérőszám, és az ennek rangsorán alapuló citációs indexek bevezetésének lehetőségéről és szükségességéről először az elmélet atyja, Eugene Garfield tudósított 1955-ben.² Mintaként az egy szűkebb tudományágra vonatkozó *Genetics Citation Indexet* publikálta, majd ezt követte az 1961-től megjelenő *Science Citation Index*. Az első *Journal Citation Reports*, amely impaktfaktoruk alapján rangsorolta a folyóiratokat, 1969-ben jelent meg.³ Az impaktfaktor egy adott

folyóiratban megjelent közleményekre vonatkozó két éven át megjelent hivatkozások arányát kifejező mérőszám, amely egyben a folyóirat tudományos minőségének is mérőszáma. Ezt az aspektust ragadja meg, és erre alapozza a tudománymetria mellett a „journalology” terminológia bevezetését Stephen Lock.⁴

Az impaktfaktorérték finomítására és érvényességének vizsgálatára számítások sokaságát végezték el. Az egyik legjelentősebb felfedezés az ún. 80/20 mérőszám, amely azt mutatja, hogy az idézetek 80%-a a közlemények 20%-ára vonatkozik.⁵ A másik finomítási lehetőség, amelyet a Thomson Scientific (korábban ISI = Institute for Scientific Information) alkalmaz, a *Journal Performance Indicator*, amelynek kiszámításánál nem veszik figyelembe a leveleket és a szerkesztői közleményeket.⁶ A legújabb elméletek pedig már az egyes közleményekre vonatkozó webes letöltések számának figyelembevételét is javasolják; irányzatukat *Webometricsnek* nevezik.⁷ Az alacsonyabb impaktfaktorú folyóiratok szerkesztői éppen az

* A tanulmány az ETT T-09-139/2003. sz. támogatásával készült.

impaktfaktor egyetemes érvényességét vitatva javasolják, és szeretnék bevezetni a régiós (Európa, Ázsia, Amerika stb.) és nyelvi (angol, német, francia, olasz stb.) csoportosításon alapuló rangsorolást, mivel az angol nyelvterület túlsúlyban van a bekerülő folyóiratok kiválasztásában.^{8, 9}

Eugene Garfield, ismerve ezen felvetéseket, saját maga is értékeli életműve eredményeit, közzétéve gondolatait annak hasznosságáról, alkalmazhatóságáról. Tudja, hogy az impaktfaktor nem tökéletes eszköz a közlemények minőségének értékelésére, de a tudományos értékelés legjobb eszközének tartja. Alátámasztja ezt azzal is, hogy a legszínvonalasabb folyóiratok többsége már az impaktfaktor-számítások előtt is létezett, szakterületi megítélésük már akkor is hasonló volt. Elismeri azonban, hogy az impaktfaktor alkalmazása az egyéni tudományos teljesítmények megítélésében veszélyt is hordoz. Azt tartaná ideálisnak, ha a bírálóknak (a peer review készítőinek) lehetőségük lenne a szerzők minden közleményének elolvasására, és ezután kerülne sor az egyéni teljesítmény megítélésére. Ezt csak a szerző publikációihoz való széles körű online hozzáféréssel tartja majdan megvalósíthatónak.¹⁰

A regionális és nyelvi esélyegyenlőtlenségekre, megítélésbeli bizonytalanságokra, minőségbeli érvényességet megkérdőjelező kutatócsoportokra alapozva több lehetséges modell is született az impaktfaktorértékek finomítására. A modellek közös jellemzője, hogy elsősorban földrajzi, regionális vagy szűkebb szaktudományi rangsort szeretne felállítani, másodsorban ennek finomításához növelné a regionálisan bevont folyóiratok körét. Az Európai Unió régebben társult tagországainak kutatói közösségei már a múlt század utolsó évtizedeiben hangot adtak a regionális rangsor iránti igényüknek, számos tudós és tudományos intézmény képviselőjében feltették már a kérdést: ki kell-e fejlesztenie az Európai Uniónak saját publikációs értékelési rendszerét? Vannak, akik egyértelműen e mellett döntenének, indokolva ezt azzal, hogy az Európai Unió ma már 25 tagországában megjelent közlemények száma meghaladja az Egyesült Államokban megjelentekét¹¹ (1. táblázat). Vannak azonban olyan kutatócsoportok is, amelyek ezt elvetik, mivel az egyes értékelési rendszerek között az átszámítás nehézkes. Inkább azt javasolják, hogy az egyes országok minősítői maguk döntsék el, miként veszik figyelembe a nemzetközi mérőszámokat is.¹²

1. táblázat

Indicators	EU-25	USA	Japan
Intensity of R&D (% of GDP) ⁽¹⁾	1.97	2.59	3.12
Share of R&D financed by industry (%) ⁽²⁾	55.9	63.1	73.9
Number of researchers per 1 000 persons employed ⁽¹⁾	5.5	9.0	9.7
Scientific articles published as percentage of those published worldwide ⁽¹⁾	38.3	31.1	9.6
Number of scientific articles per million inhabitants ⁽¹⁾	639	809	569
Share of worldwide patents registered in the Triad ⁽⁴⁾	31.5	34.3	26.9
Patents in the Triad per million inhabitants ⁽³⁾	30.5	53.1	92.6
High-tech products as percentage of total industrial exports ⁽¹⁾	19.7	28.5	26.5
Share of global high-tech industrial exports ⁽²⁾	16.7	20.0	10.6

(1) 2003 - (2) 2002 - (3) 2000 - (4) The Triad refers to the three markets: EU, USA and Japan.

A táblázat 4. sorában látható adatok: a világban publikált tudományos közlemények százalékarányos megoszlása az Európai Unió 25 tagországa (38,3%), az Amerikai Egyesült Államok (31,1%) és Japán (9,6%) között.

A WOS és az új modellek folyóiratai

Közép-Kelet-Európa országai – amelyeket 2004-től újonnan csatlakozott európai uniós tagországokként említene¹³ – már 1999-ben szükségesnek látták saját regionális értékelési modell kidolgozását az orvos- és egészségtudományok területén, amelynek az *Index Copernicus* (IC) nevet adták.¹⁴ Ezzel párhuzamosan saját európai értékelési rendszert modellezett¹⁵ 2002-ben az orvos- és egészségtudományok területén az a kutatócsoport, amely a régebbi európai uniós tagországokat tömöríti. A rendszer neve *Euro-Factor* (EF).

Mielőtt az egyes modellek bemutatásához kezdenénk, nézzük meg az adott országok szakterületi (orvos- és egészségtudományok) folyóiratainak reprezentáltságát a *Web of Sciences* (WOS), az *Index Copernicus* és az *Euro-Factor* folyóiratlistáiban. Az összehasonlítást megnehezítette, hogy a tárgyszavazás mélysége, azaz a tárgyszókészlet nem teljesen azonos a három rangsornál. A WOS *Science Citation Index* (SCI) 56 tárgyszóhoz sorolja a biomedicinális, elméleti és klinikai orvostudományokat, ezekhez kapcsolódnak még a WOS *Social Sciences Citation Index* (SSCI) folyóiratlistában 19 tárgyszó alatt található ápolás- és egészségtudományok, tehát összesen 75 tárgyszóhoz sorolja be anyagát. Az *Index Copernicus* tárgyszókészletéből 165 tartozik a fent említett részletezettséggel a tárgykörhöz. Az *Euro-Factor* a feldolgozott folyóiratanyagot 6 fő tárgyszóhoz, és ezen belül 64 altárgyszóhoz sorolja be.

A 2. táblázat az egyes indexelő rendszerek európai országokból értékelt szakfolyóiratainak számát mutatja meg. A vastagon szedett tételek jelzik, hogy mely országok számára jelent új bekerülést (Litvánia, Szerbia és Montenegró = IC), azonos számban bekerülést (Ausztria = EF), vagy számbeli növekedést (Bulgária, Csehország, Görögország, Lengyelország, Magyarország, Portugália, Románia, Törökország, Ukrajna = IC, Svédország = EF) a WOS-hoz mérve. A WOS SCI 26 európai ország, a WOS SSCI 18 európai ország, az IC 22 európai ország, az EF 15 európai ország folyóiratait válogatja be. További érdekesség, hogy az EF által beválogatott országok folyóiratainak száma az egy Svédországot kivéve kevesebb, mint amennyivel a WOS-ban jelen vannak.

2. táblázat

Az egyes tudományometriai modellek által feldolgozott európai folyóiratok összehasonlító táblázata

Európai országok	Science Citation Index	Social Science Citation Index	WOS összesen	IC	EF
Anglia	440	114	554	7	219
Ausztria	7	0	7	0	7
Belgium	6	1	7	0	4
Bulgária	1	0	1	2	0
Csehország	6	1	7	29	0
Dánia	41	1	42	1	21
Finnország	2	0	2	1	0
Franciaország	55	7	62	7	19
Görögország	4	0	4	9	2
Hollandia	158	22	180	0	69
Horvátország	5	1	6	3	0
Írország	13	2	15	2	2
Lengyelország	11	0	11	506	0
Litvánia	0	0	0	11	0
Magyarország	3	0	3	60	0
Németország	153	22	175	2	125
Norvégia	24	2	26	0	12
Olaszország	37	1	38	5	5
Oroszország	11	2	13	0	1
Portugália	0	1	1	2	0
Románia	1	0	1	3	0
Skócia	22	2	24	0	4
Spanyolország	17	2	19	2	0
Svájc	84	8	92	0	14
Svédország	4	0	4	2	5
Szerbia és Montenegró	0	0	0	1	0
Szlovákia	3	1	4	2	0
Törökország	1	1	2	32	0
Ukrajna	1	0	1	1	0
Összes európai folyóiratszám	1110	191	1301	690	509

A 3. táblázat az egyes indexelő rendszerek értékelt szakfolyóiratainak számát mutatja meg az Európán kívüli országokból. Az EF azért nem szerepel, mert nem választ be Európán kívüli folyóiratot.

3. táblázat

Az egyes tudományometriai modellek által feldolgozott, Európán kívüli folyóiratok összehasonlító táblázata

Európán kívüli országok	Science Citation Index	Social Science Citation Index	WOS összesen	IC
Ausztrália	25	6	31	2
Brazília	5	1	6	4
Dél-afrikai Köztársaság	2	0	2	6
Egyiptom	0	0	0	9
Etiópia	1	0	1	1
Hongkong	0	0	0	2
India	5	0	5	21
Irak	0	0	0	2
Irán	0	0	0	67
Japán	55	3	58	1
Kenya	0	0	0	1
Kína	8	0	8	30
Kolumbia	0	1	1	4
Malajzia	0	0	0	1
Mexikó	1	3	4	3
Nepál	0	0	0	2
Nigéria	0	0	0	9
Pakisztán	0	0	0	18
Szíriai Arab Köztársaság	0	0	0	1
Tajvan	2	0	2	1
Új-Zéland	10	1	11	1
Mindösszesen	114	15	129	186

Az előző táblázathoz hasonlóan a vastagon szedett tételek jelzik, hogy mely országok számára jelent új bekerülést (Egyiptom, Hongkong, Irak, Irán, Kenya, Malajzia, Nepál, Nigéria, Pakisztán, Szíria = IC), azonos számú bekerülést (Etiópia), vagy számbeli növekedést (Dél-afrikai Köztársaság, India, Kína, Kolumbia = IC) a WOS-hoz mérve. A WOS SCI 10, a WOS SSCI 6, az IC 21 Európán kívüli ország folyóiratait válogatja be. A beválogatott folyóiratok száma a WOS-hoz képest kevesebb Ausztrália, Brazília, Japán, Mexikó és Új-Zéland esetében. További érdekesség, hogy az IC-ben szerepel 8 USA-folyóirat is, amelyet a 4. táblázat tüntet fel. Ez az Amerikai Egyesült Államok folyóiratainak túltreprerentáltságát mutatja be az orvos- és egészségtudományok területén. A felvázolandó európai indexelő modellek döntő indítéka az esélyegyenlőség megteremtése a fo-

lyóiratok minősítésénél. A bemutatott vizsgálódások célja az, hogy bemutassák azokat az esélyegyenlőtlenségeket, amelyek az európai (majd csatlakozva más régiós) kutatóközösségeket, folyóirat-kiadókat új modellek kidolgozására készíteték és készítetik.

4. táblázat

Az Amerikai Egyesült Államokon kívüli országokból és az Amerikai Egyesült Államokból feldolgozott folyóiratok százalékos összehasonlítása az egyes tudománymetriai modellekben

Beválogatott orvos- és egészségügyi folyóiratok száma	Science Citation Index	Social Science Citation Index	WOS összesen	IC	EF
Európai országok	1110	191	1301	690	509
Európán kívüli országok az Amerikai Egyesült Államok nélkül	114	15	129	186	0
Mindösszesen az Amerikai Egyesült Államok nélkül	1224	206	1430	876	509
Amerikai Egyesült Államok	1056	409	1465	8	0
Az Amerikai Egyesült Államok folyóiratai az összes %-ában	46,31%	66,50%	50,60%	0,89%	0%

Index Copernicus: a Közép- és Kelet-Európa tudományos folyóiratait rangsoroló rendszer,
<http://www.cisi.org>

Az Index Copernicus létrehozásának okai

- A régióban bekövetkezett rendszerváltozás új orvosi folyóiratok alapításának igényét is magával hozta, azaz számuk jelentősen megemelkedett;
- ezzel párhuzamosan azonban nem emelkedett a színvonalas, közlésre alkalmas kéziratok száma, ezért a több folyóiratban egyre kevesebb színvonalas közlemény jelenik meg;
- a folyóiratok finanszírozására fordítható állami és magántőke mennyisége szintén nem növekedett, ezért egyre kisebb rész jut az egyes folyóiratok támogatására;
- mindezek következménye, hogy a folyóiratok nem tudnak bekerülni a világ legjelentősebb adatbázisaiba (Medline) és rangsoroló kiadványaiba (SCI, SSCI), ezért az azokban közzétett kutatási eredmények nem elérhetők és elérendők a nemzetközi kutatótábor és tudomány számára, tehát nem is idézik őket.

Az Index Copernicus célja

- Segíteni a régió szakterületi folyóiratainak értékelését, minősítését;
- segíteni a folyóiratok kiadói szakmai elemzéssel és tanácsokkal a folyóiratok tudományos és technikai minőségének fejlesztésében, amelynek eredménye a nemzetközi indexelő rendszerekbe való bejutás lehet;
- szervezett promóciót folytatni a nemzetközi megismertetésért és elismerésért;
- felvállalni az orvos-biológiai, egészségtudományi kiadványok regionális képviselését.

Értékelési eljárás¹⁶

A következő paramétercsoportokat értékelik:

- Tudományos minőség 650 alappontszám (65%).
- A szerkesztői munka minősége 150 alappontszám (15%).
- Nemzetközi elérhetőség 100 alappontszám (10%).
- A megjelenés gyakorisága, rendszeressége, stabilitása 50 alappontszám (5%).
- Technikai minőség 50 alappontszám (5%).
- Összesen 1000 alappont (100%).

A tudományos minőség meghatározó elemei

- A nemzetközi indexelés három szintje:
 - Alapszint, a nemzetközi bibliográfiai adatbázisokban történő indexelés, kivéve: Index Medicus/Medline és Current Contents, amire maximum 100 pont adható, függetlenül az indexelő helyek számától.
 - Medline-szint (az Index Medicus/Medline-ban történő indexelés esetén), amire maximum 200 pont adható. A pontból le lehet vonni, ha az adott folyóirat nem, vagy csak késéssel szolgáltatja a Medline-követelményeknek megfelelő XML fájlokat.
 - Indexelés a „Philadelphia Institute of Scientific Information's Master Journal List” (ma Thomson Scientific) alapján (impaktfaktorra épül). Az IF-értéket az Index Copernicus Érték (ICV) kiszámolásakor figyelembe kell venni – lásd a fenti képletet.
- Eredeti kutatást tartalmazó közlemények évi százalékos aránya. Eredeti kutatásnak tekinthető az a közlemény, amely empirikus vizsgálatokon alapuló (klinikai vagy laboratóriumi) eredményeket közöl, és a következő részekre tagolódik: háttér, anyag és módszerek, eredmények, megbeszélés, következtetések, irodalmi hivatkozások.
- Más országok intézményeiből az éves közlemények száma. Közvetett módon utal arra, hogy mennyiben fogadják el a folyóiratot a nemzetközi

piacon. Minél több a nemzetközi publikációk száma, annál nagyobb a pontérték.

- Az egy év alatt megjelenő összes közlemények száma. Csak a reguláris számokban megjelenő közlemények veendők tekintetbe. A speciális számokban, vagy szupplementumokban megjelenő közlemények nem vehetők figyelembe, tekintettel arra, hogy ezek nem mennek keresztül részletes szakmai lektoráláson.
- Nemzetközi Szerkesztőbizottság léte növeli a pontszámot, tekintettel arra, hogy ilyen körülmények között esély van a folyóirat továbbfejlesztésére.

A szerkesztői munka minősége

A szerkesztői tevékenység minősége és a további értékelési szempontok részletes ismertetése mellett kiegészítő tájékoztatást kapunk a jelenleg is hozzáférhető¹⁷ Index Copernicus: *Consensus Statement on Good Editorial Practice 2004, Revised August 2004 and September 2004*. c. dokumentumból. A nyilatkozatot a *The Index Copernicus International Scientific Committee* tagjai (11-en, köztük Magyarország képviselőjében Rosival László, a *Semmelweis Egyetem* tanára) tették közzé, amelyhez rövidesen együttműködőként társult az *International Network for the Availability of Scientific Publications = INASP, Oxford, UK*. A nyilatkozatban kifejtették a kéziratok egységes szerkeze-

tével, a szerzői utasításokkal, a szerkesztői információkkal, a közlés nyelvével, a folyóirat internet-elérhetőségével és azonosíthatóságával, az egyes számok megjelenésének rendszerességével, a technikai minőséggel kapcsolatos követelményrendszereket. Bár konkrét utalás csak egyszer, „references” volt a *Vancouver* vagy *Harvard style*-ra, az egész nyilatkozat – különösen a kéziratok egységes szerkezetére vonatkozó rész – nagymértékben azonos a Vancouver Style-lal,¹⁸ a többi követelményrendszer részletesebb, és abban nem található kiegészítések is szerepelnek.

Az Index Copernicus Érték (Index Copernicus Value = ICV) kiszámítása

Először az alappontértéket (BP) 10 ponttá alakítják, ez lesz a Teljes Alap Eredmény (Total Basic Score = TBS), majd:

- Azon folyóiratok esetében, amelyeket a *Current Contents* indexel, az ICV-érték kiszámolása a következő képlet segítségével történik: $9 + (TBS)^{(IF)}$ (ahol IF = impaktfaktor). Ez a képlet oldja meg, hogy a *Current Contents* által indexelt folyóiratok minimális ICV-értéke = 10 pont.
- A többi folyóirat esetében, amelyeket a *Current Contents*ben nem indexelnek: $TBS = ICV$

Az Index Copernicus adatbázisa (1. ábra).

INDEX COPERNICUS TM		
JOURNAL MASTER LIST		
February 19, 2006		
IC Journals Master List Journal of the Week Journals Master List Journals from CC@list Recently Added Journals Top 100 Journals Publishers Top 20 Publishers Journal Search InfoFAQ		
IC Journal Master List 2005 Advertisement purchase Submission Menu Register Journal - Free Service ICTM Publisher Panel		
		
IndexCopernicus TM Journal Master List		
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z		
Next 30		
Title	ISSN	INDEX COPERNICUS 2004
Acta Academiae Medicinae Sinicae	1000-503X	0.00
Acta Agraria et Silvestria Series Agraria	0065-0919	1.60
Acta Agraria et Silvestria Series Zootechnica	0064-0935	1.70
Acta Agrobotanica [Journal of the Polish Botanical Society]	0065-0951	2.00
Acta Agrophysica	1234-4125	
Acta Angiologica	1234-950X	4.63
Acta Bio-Optica et Informatica Medica, Inżynieria Biomedyczna [Acta Bio-Optica et Informatica Medica Biomedical Engineering]	1234-5563	3.23
Acta Biochimica Polonica	0001-527X	11.99
Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica	0001-5296	10.45
Acta Biologica Cracoviensia Series Zoologia	0001-530X	5.27
Acta Biologica et Medica	0065-1087	Not published
Acta Biologica Hungarica	0236-5383	11.12

1. ábra Az Index Copernicus Journal Master List kezdőoldala

5. táblázat

Az Index Copernicus adatbázisában feldolgozott európai országok és folyóiratok számának változása 2003 és 2005 között

Európai országok	IC 2003	IC 2005
Bulgária	0	2
Csehország	28	29
Dánia	1	1
Észtország	1	1
Finnország	0	1
Franciaország	8	7
Görögország	8	9
Horvátország	1	3
Írország	2	2
Lengyelország	434	506
Litvánia	6	11
Magyarország	60	60
Nagy-Britannia	8	7
Németország	0	2
Olaszország	1	5
Románia	2	3
Spanyolország	2	2
Svédország	2	2
Szerbia és Montenegró	4	1
Szlovákia	0	2
Törökország	14	32
Ukrajna	0	1
Mindösszesen	582	689

A *Journals Master List*: az IC-ben feldolgozott folyóiratok cím szerinti ábécében felsorolt jegyzéke. A folyóiratok száma 2003-ban 632, 2005-ben 883. Az 5. és 6. táblázat mutatja meg az IC-be újonnan bekerült országok folyóiratait, valamint a régebbi tagországok folyóiratainak számváltozását, főként növekedését. Megállapítható, hogy az európai országok köre 5 új taggal és az általuk bejelentett, összesen 8 folyóirattal bővült, a további 99 folyóiratcím-növekedést elsősorban Lengyelország 72, Törökország 18 új bejelentett folyóiratcíme okozta, 6 ország jelentett való növekedést 1–5 cím között, három országnál csökkent 1–3 között a bejelentett címek száma. Az Európán kívüli országok körében feltűnően nagy számú, 15 ország jelentkezett be, amelyek többsége – Dél-Amerika, Afrika, Ázsia, Távol-Kelet, Óceánia – olyan ország, amelynek folyóiratai eddig egyetlen indexelő rendszerbe sem kerültek be. Ez a szám is mutatja, hogy igényelnék a nemzetközi tudományos életben való megmértetést. Nagyobb számú folyóirattal jelentkezett Kína, India, Pakisztán, Egyiptom, és a már eddig is szépszámu folyóirattal jegyzett Irán most 67-re emelte értékelendő folyóiratainak számát. Érdekes, hogy az USA is 8 folyóirattal jelentkezett be.

6. táblázat

Az Index Copernicus adatbázisában feldolgozott Európán kívüli országok és folyóiratok számának változása 2003 és 2005 között

Európán kívüli országok	IC 2003	IC 2005
Amerikai Egyesült Államok	0	8
Ausztrália	1	2
Brazília	2	4
Dél-afrikai Köztársaság	0	6
Egyiptom	0	9
Etiópia	1	1
Hongkong	0	2
India	2	21
Irak	0	2
Irán	42	67
Japán	1	1
Kenya	1	1
Kína	0	30
Kolumbia	0	4
Malajzia	0	1
Mexikó	0	3
Nepál	0	2
Nigéria	0	9
Pakisztán	0	18
Szíriai Arab Köztársaság	0	1
Tajvan	0	1
Új-Zéland	0	1
Mindösszesen	50	194

További menüpontok a „Journals Master List”-ből

- *Journal of the Week*: az adott héten kiemelten és részletesen bemutatott folyóirat.
 - *Journals from CC list*: a *Current Contents Clinical Sciences* és *Life Sciences* sorozatának kiszámították az IC-értékét, függetlenül attól, hogy az be van-e jelölve az értékelő rendszerbe. Így lehetőség nyílik azok IC-értékének feltüntetésére is az egyéni teljesítményeknél.
 - *Recently Added Journals*: az időközbeni folyóirat-változások feltüntetése, újonnan bejelentett vagy indexelésüket megszüntető folyóiratok jegyzéke.
 - *Top 100 Journals*: az IC-faktoruk alapján sorrendbe állított első 100 folyóirat jegyzéke. Az itt szereplő első magyar folyóirat az *Acta Biologica Hungarica* a 48. helyen, a további hat bekerült – az *Acta Physica* a 65. helyen, a *Models in Chemistry* a 70. helyen, az *Orvosi Hetilap* a 73. helyen, az *International Urology and Nephrology* a 86. helyen, a *Pathology Oncology Research* a 93. helyen, és az *Acta Physiologica Hungarica* a 97. helyen – a lista második felében szerepel.

		
February 19, 2006		
Journal of the Week Journals Master List Journals from CC@ list Recently Added Journals Top 100 Journals Publishers Top 20 Publishers Journal Search Info/FAQ Advertisement purchase Register Journal - Free Service IC™ Publisher Panel		
		
IndexCopernicus™ Top 100 Journals		
Title	ISSN	INDEX COPERNICUS 2004
Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism	0021-972X	56.07
Human Reproduction (Oxford)	0268-1161	40.80
Fertility and Sterility	0015-0282	39.82
American Journal of Clinical Pathology	0002-9173	38.53
Journal of the Society for Gynecologic Investigation	1071-5576	37.92
Molecular Human Reproduction	1360-9947	36.44
European Journal of Clinical Investigation	0014-2972	34.83
Journal of Physiology and Pharmacology	0867-5910	26.83
Neuroendocrinology Letters	0172-780X	25.71
International Journal of Molecular Medicine	1107-3756	24.28
Acta Paediatrica	0803-5253	24.14
Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica	0001-6349	20.82
Physiological Research	0862-8408	16.18
Acta Pharmacologica Sinica	1671-4083	15.77
Acta Neurobiologiae Experimentalis	0065-1400	15.49
Hepato-Gastroenterology	0172-6390	15.17
Annals of Agricultural and Environmental Medicine	1232-1966	14.72
European Journal of Dermatology	1167-1122	14.69
European Journal of Obstetrics, Gynecology and Reproductive Biology	0301-2115	14.46
Gynecological Endocrinology	0951-3590	14.43
Acta Theriologica	0001-7051	14.20
Polish Journal of Pharmacology	1230-6002	End of publication
Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis	0004-069X	13.71
Acta Parasitologica	1230-2821	13.61
Collection of Czechoslovak Chemical Communications	0010-0765	13.61
European Journal of Pain	1090-3801	13.02
Folia Microbiologica	0015-5632	12.91
Western Journal of Medicine	0093-0415	12.89
International Journal of Gynaecology and Obstetrics	0020-7292	12.46
Transplantation Proceedings	0041-1345	12.24
Folia Histochemica et Cytobiologica	0239-8508	12.15
Polish Journal of Environmental Studies	1230-1485	12.13
Acta Biochimica Polonica	0001-527X	11.99
Cellular and Molecular Biology Letters	1425-8153	11.82
Journal of Cellular and Molecular Medicine	1582-1838	11.65
Acta Protozoologica	0065-1583	11.18
Chemia Analytyczna	0009-2223	11.18
Homeostasis in Health and Disease	0960-7560	11.18
Sciences Sociales et Sante	0294-0336	11.18
Folia Neuropathologica	1641-4640	11.17
Acta Biologica Hungarica	0236-5383	11.12
Folia Biologica (Poland)	0015-5497	11.09
Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej		7.21

2. ábra Az Index Copernicus Top 100 Journals rangsorának első 50 tétele (az első magyar folyóirat, az Acta Biologica Hungarica a 48. helyen található)

- Sajnos itt sem sokkal szívderítőbb hazai folyóirataink értékelése (2. ábra).
- Publishers: a folyóiratok kiadóinak ábécébe rendezett jegyzéke.
- Top 20 Publishers: a legszínvonalasabb folyóiratok kiadóinak válogatott jegyzéke.
- Journal Search: keresési lehetőségek: (3. ábra).

3. ábra Az Index Copernicus adatbázisának keresőoldala

Szaktudományi tárgyszavas keresés 316 kifejezést tartalmazó indexből lehetséges, amelyben az angol nyelvű tágabb MeSH tárgyszavak mellett azok

lengyel változata is megtalálható, a további keresőkifejezéseket pedig kapcsolódó, más tudományterületekről választották:

- országnév szerint: 22 európai ország és 22 Európán kívüli ország (összesen 44) folyóiratai kereshetők;
- ISSN szám alapján is azonosítható egyenként a 883 folyóirat;
- cím szerint közvetlen keresés lehetséges a Journals Master Listből.

Az INFO / FAQ: a menüpont leírása részletesen az „Értékelési eljárás” alcímnél található.

Hazai szakterületi folyóirataink nemzetközi indexeltsége¹⁹

A szakterületi folyóiratok vizsgálatát két évvel ezelőtt végeztem el (7. táblázat). A vizsgálat alapja az a harminc folyóirat volt, amelyet 1998-ban az MTA Orvosi Tudományok Osztálya kiemelt szakterületi folyóiratnak²⁰ minősített. A folyóiratok döntő többségben a hazai orvostudományi társaságok és az akadémia által kiadott szakterületi és határterületi folyóiratok voltak. Ezt a listát kiegészítettem az IC-ben szereplő többi szakfolyóirat címével, így a táblázatban összesen 64 szakterületi folyóirat minősítése található meg. A kiemelt folyóiratok címe a táblázatban kisbetűvel szerepel.

7. táblázat

Az Index Copernicusban feldolgozott folyóirataink nemzetközi indexeltsége

A folyóiratok címe	Nemzetközi adatbázisok	Nemzetközi idézettségi adatbázisok: Science Citation Index	Impaktfaktor-érték a Science Citation Index Impact Factor rangsora alapján	Nemzetközi idézettségi adatbázisok: Copernicus Index	Impaktfaktor-érték a Copernicus Index Impact Factor rangsora alapján
ALLERGOLÓGIA és KLINIKAI IMMUNOLÓGIA	–	–	–	+	1,34
ANESZTEZIOLÓGIA és INTENZÍV TERÁPIA	–	–	–	+	1,74
ANTHROPOLÓGIAI KÖZLEMÉNYEK	–	–	–	+	3,33
BALNEOLÓGIA GYÓGYFÜRDŐÜGY GYÓGYIDEGENFORGALOM	–	–	–	+	1,79
Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle	–	–	–	–	–
BUDAPESTI KÖZEGÉSZSÉGÜGY	–	–	–	+	1,19
CA és CSONT	–	–	–	+	2,25
Cardiologia Hungarica	–	–	–	+	2,59

Jehoda I.: Európai tudománymetriai modellek...

CENTRAL EUROPEAN JOURNAL of OCCUPATIONAL and ENVIRONMENTAL MEDICINE	–	–	–	+	3,88
Diabetológia Hungarica	–	–	–	+	2,49
EGÉSZSÉGTUDOMÁNY	–	–	–	+	2,89
EGÉSZSÉGÜGYI GAZDASÁGI SZEMLE	–	–	–	+	1,44
ÉLELMISZERVIZSGÁLATI KÖZLEMÉNYEK	–	–	–	+	0,90
ENDOSCOPIA – Hungarian Journal of Endoscopy	–	–	–	+	2,45
Fogorvosi Szemle	MEDLINE, SCOPUS, egyéb	–	–	+	3,03
Fül-, orr-, gégegyógyászat	–	–	–	+	2,29
Gyermekegyógyászat	–	–	–	+	3,18
GYÓGYSZEREINK	–	–	–	+	1,79
GYÓGYSZERÉSZET	–	–	–	+	2,19
Haematologia	Biological Abstracts, Current Contents: Clinical Medicine, EMBASE, MEDLINE, SCOPUS, egyéb 2002-ig	+	0,293	–	–
Háziorvos Továbbképző Szemle	–	–	–	+	2,29
HIPPOCRATES	–	–	–	+	2,09
HYPERTONIA és NEPHROLOGIA	–	–	–	+	2,99
Ideggyógyászati Szemle	MEDLINE, SCOPUS, egyéb	–	–	+	3,88
Infektológia és Klinikai Mikrobiológia	–	–	–	+	2,24
INTERNATIONAL UROLOGY and NEPHROLOGY	EMBASE, MEDLINE, SCOPUS	–	–	+	6,93
KLINIKAI és KÍSÉRLETES LABORATÓRIUMI MEDICINA	–	–	–	+	2,19
LÁGY-LÉZER TERÁPIA	–	–	–	+	2,00
Lege Artis Medicinae	EMBASE, MEDLINE, SCOPUS, egyéb	–	–	+	2,74
Magyar Belorvosi Archivum	–	–	–	+	3,03
MAGYAR MENTÉSÜGY	–	–	–	+	1,19
Magyar Nőorvosok Lapja	EMBASE, SCOPUS	–	–	+	3,73
MAGYAR ONKOLÓGIA	EMBASE, SCOPUS	–	–	+	4,48
Magyar Radiológia	–	–	–	+	3,23
Magyar Reumatológia	–	–	–	+	3,33
Magyar Sebészet	MEDLINE, SCOPUS	–	–	+	2,89
Magyar Traumatológia Orthopaedia Kézsebészet Plasztikai Sebészet	–	–	–	+	2,79
Magyar Urológia	EMBASE, SCOPUS 2001–ig	–	–	+	2,84
MEDICINA THORACALIS	–	–	–	+	3,58
Medicus Universalis	–	–	–	+	1,74
MOTESZ MAGAZIN	–	–	–	+	1,59

NŐGYÓGYÁSZATI ONKOLÓGIA	EMBASE	–	–	+	4,23
Orvosi Hetilap	Biological Abstracts, MEDLINE, egyéb	–	–	+	8,66
Orvosképzés	EMBASE, SCOPUS 2001-ig	–	–	–	–
Orvostovábbképző Szemle	–	–	–	–	–
OSTEOLOGIAI KÖZLEMÉNYEK	–	–	–	+	3,69
PATHOLOGY ONCOLOGY RESE- ARCH	EMBASE, MEDLINE, SCOPUS	–	–	+	6,72
PEDIÁTER	–	–	–	+	1,45
PRAXIS	–	–	–	+	1,66
Psychiatria Hungarica	EMBASE, 1999–2000- ben, Psychinfo, 1999–2002-ben indexelte	–	–	+	3,58
PSZICHOTERÁPIA	–	–	–	+	2,09
SPORTORVOSI SZEMLE	–	–	–	+	1,99
Szemészet	–	–	–	+	3,18
SZENVEDÉLYBETEGSÉGEK (Addictologia Hungarica)	–	–	–	+	1,89
Táplálkozás, Anyagcsere, Diéta (Táplálkozás, Allergia, Diéta)	–	–	–	+	1,99
TRANSFÚZIÓ	–	–	–	+	1,89
Acta Biologica Hungarica: A Quarterly of the Hungarian Academy of Sciences	Biological Abstracts, Current Contents: Agricultural Biological & Environmental Sciences, EMBASE, MEDLINE, SCOPUS, egyéb	+	0,416	+	11,12
Acta Chirurgica Hungarica	MEDLINE, EMBASE	–	–	+	5,87
Acta Microbiologica et Immunologica Hungarica	Biological Abstracts, MEDLINE, EMBASE, SCOPUS, egyéb	–	–	+	5,97
ACTA PHARMACEUTICA HUNGA- RICA	EMBASE, SCOPUS	–	–	+	2,64
ACTA PHYSICA HUNGARICA	Current Contents, Chemical Abstracts, SCOPUS, egyéb	–	–	+	10,19
Acta Physiologica Hungarica: a periodical of the Hungarian Academy of Sciences	Biological Abstracts, EMBASE, MEDLINE, SCOPUS, egyéb	–	–	+	6,57
MODELS in CHEMISTRY (Acta Chimica Hungarica)	Current Contents, EMBASE, MEDLINE	–	–	+	10,00
Neurobiology: An International Multidisciplinary Journal in Neurosciences	Biological Abstracts, EMBASE, MEDLINE, SCOPUS, egyéb	–	–	+	5,62

Tekintettel a mérhetőségre és összehasonlíthatóságra, a legnagyobb átfogó szakterületi adatbázisokban vizsgáltam meg a felsorolt folyóiratok közleményeinek feldolgozottságát – *Biological Abstracts*, *Current Contents* sorozat, *EMBASE*, *Medline*, *PSYCINFO* –, és jeleztem, ha kisebb vagy más határterületi adatbázis is indexeli. Azonnal megállapítható, hogy a 64 folyóiratból 21-et indexel (esetleg csak bizonyos típusú közleményét, l. a *Lege Artis Medicinae* történeti cikkeit 1999–2002-ig), vagy időlegesen indexelt valamilyen adatbázis, és ebből 19 szerepel az IC-adatbázisban is. Ezek közül azonban megkérdőjelezhető az *Acta Physica* szakterületi idesorolása, és néhány folyóirat pedig hosszabb ideje szünetel, mint például az *Acta Chirurgica Hungarica*, vagy az IC-ben nem feldolgozott, de SCI impaktfaktoral is rendelkező *Hematológia*.

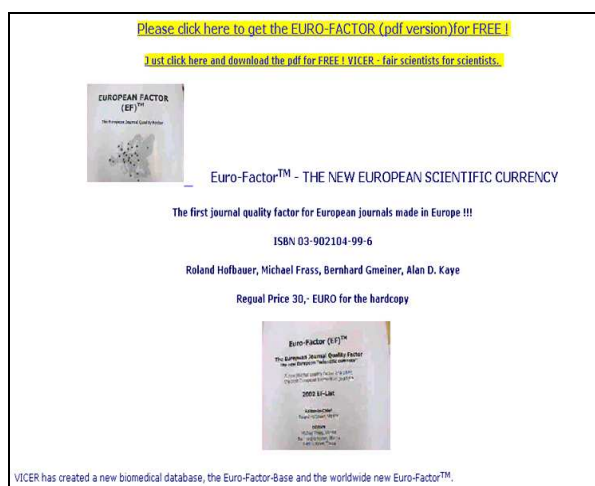
Ennek a közleménynek a terjedelmét meghaladná most a 60 IC-ben szereplő hazai szakfolyóirat egyenkénti átvizsgálása a kéziratok egységes szerkezetével, bírálatával, a szerzői utasításokkal, a szerkesztői információkkal, a közlés nyelvével, az egyes számok megjelenésének rendszerességével, a technikai minőséggel kapcsolatos nemzetközi követelményrendszernek való megfelelése. Ez az értékelés a kiemelt folyóiratok körében megtörtént.²¹ A kiemelt folyóiratok mintegy felénél a szakmai lektorálás (peer review), egyharmadánál kétszeres lektorálás a bírálat alapja. Egy folyóiratnál orvosi statisztikai lektorálás is van, és kettő alkalmazza a nyílt lektorálás (open peer review) módszert. Szinte mindegyik folyóiratnál követelmény a kétnyelvű kivonat (strukturált is), a kétnyelvű MeSH tárgyszavazás, a közlemény szerkezetére és irodalomjegyzékére vonatkozóan a Vancouver Style alkalmazása, kiemelten utalva a vizsgált adatok feldolgozásával kapcsolatos (matematikai statisztikai) módszerekre.

Mindezen szempontok felvetése után megállapíthatjuk, hogy az IC-ben rangsorolt magyar folyóiratok száma mindenképpen sok. Mérlegelve azonban az értékelési szempontokat – összevetve a kiemelt folyóiratok minőségi jellemzőit az IC-ben feldolgozott folyóiratokéval – körülbelül 12–15-re tehető azok száma, amelyek eleget tesznek a nemzetközi követelményrendszernek, és reális közép-kelet-európai, vagy még inkább egységes európai értékelési rendszerben való megmértetésre méltók. Pontosításul megjegyzem, hogy a kiemelt folyóiratok között nem szerepel, de az IC-ben igen, hogy nemzetközi megmértetésre alkalmas a *Central European Journal of Occupa-*

tional and Environmental Medicine, az *International Urology and Nephrology*, a *Pathology Oncology Research*; ezeket a folyóiratokat is beszámítandónak tartom a 18 folyóirat közé.

Euro-Factor

The European Journal Quality Factor: The new european „scientific currency”: A new journal quality factor analyzing the best European biomedical journals. (A nyugat-európai folyóiratokat értékelő és rangsoroló rendszer [4. ábra], www.univ-lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf)

4. ábra Az Euro-Factor honlap kezdőoldala

A 2. táblázat már megmutatta az EF-be beválogatott országokat és feldolgozott folyóirataik számát (15 ország, 509 folyóirat).

Az Euro-Factor létrehozásának okai és célja

Az elmélet létrehozója (Roland Hofbauer bécsi professzor, aki számos más nagy hírű nemzetközi intézmény tagja) mellett a világ minden táját képviselő, tudománymetriával foglalkozó tudósok is indokolják megvalósításának szükségességét. Hofbauer kiemeli, hogy az európai szakfolyóiratok magas tudományos színvonalúak, de a nem európai szempontú összehasonlítások uralják a tudományos világot. Miért nincs Európának saját, Európában készült minőségi mérőszáma? Miért kell az európai folyóiratokat nem európai folyóiratokkal összehasonlítani? Itt az ideje, hogy az egységes Európa megteremtésével egyidejűleg az európaiak létrehozzák saját *tudományos árfolyamukat*, és ne a Philadelphiában megalkotott, több mint 40 éves elavult rendszer szerint ítélik meg őket.²²

Az impaktfaktort csak matematikai eszköznek tartja, a magas impaktfaktor nem szükségszerűen fejezi ki egy folyóirat magas presztízsét. Feltárja az impaktfaktor két jelentését: az egyik a folyóiratban megjelent közleményekhez kapcsolódó idézetek számának aránya, a másik, amely ebből az arányosságból következtetéseket von le a folyóirat minőségére, minősítésére vonatkozóan. Végül bemutatja, hogy az USA legtöbb egyetemén nem használatos az előmenetelre való alkalmasság vizsgálatakor az impaktfaktor. A kutatói életpálya minősítésénél a minél több sikeres kutatási forrástámogatás elnyerését, a klinikusi életpálya minősítésénél pedig az oktatást és a hallgatókkal való foglalkozást emelik ki. Európában és Ázsiában ez sajnos nem így történik, az előmeneteli megítélés alapja az impaktfaktor. Ezért tartja fontosnak a szerző, hogy az európai és ázsiai kutatók tudományos publikációs sikerességét ne az amerikai folyóiratokban mérik. Ehhez kell megteremteni a saját értékelési rendszert az európai tudományos „piac” értékeléséhez.^{23, 24}

Ezután néhány természettudós kutató véleménye erősíti az Euro-Factor szükségességét. A francia tudós a kísérletes technikai eszközök mennyiségének és korszerűségének hiányával indokolja, hogy közleményeik nem tudnak a legmagasabb impaktfaktorú folyóiratokba bekerülni, csak a másodvonalbeliekbe, mert eszközök híján nem tudják ugyanazokat a kutatási körülményeket megteremteni, mint az USA-ban.²⁵ A további vélemények két USA-beli kutatótól származnak. Egyikük az alapkutatásokban részt vevők, másikuk a klinikusok szemszögéből ismerteti az előmenetelhez szükséges értékeléseket. Az alapkutatásban részt vevők publikációs tevékenységének értékelésénél vezető szerepet játszik az impaktfaktor, de a közlemények nagy száma miatt hosszú a publikálásig eltelt időszak, nehéz bekerülniük a vezető szaklapokba. Ezért előtérbe kerültek az e-publikációs lehetőségek e-folyóiratokban, hogy az eredmény elsőse, a közzététellel bizonyítható legyen.²⁶ A klinikusoknak csak nagyon kis része tud részt venni klinikai vagy alapkutatásokban idő és támogatás híján, a hivatali pályán való érvényesülésnek pedig nem kifejezetten feltétele a tudományos publikálás.²⁷

Végül bepillantást kapunk még az izraeli²⁸ és a japán²⁹ folyóirat-értékelési rendszerekbe; milyen kritériumok alapján választják ki a tudományos publikálásnál figyelembe veendő folyóiratok körét. Mindkét szerző elsősorban a PUBMED-be, Medline-ba bekerült folyóiratokat javasolja. Izraelben csak résznyomattal szerepel az értékelési

szempontok között az impaktfaktoros publikálás, Japánban ez nagyon fontos, de mellette nagyon értékelik a hazai – Medline-ban feldolgozott – lapokban való publikálást, mert az jobban megismerhető és értékelhető a hazai közösség által.

Az Euro-Factor érték kiszámítása

Egy új algoritmus megtervezése tette lehetővé, hogy megvizsgálhassák a biometria összefüggéseket az európai folyóiratok között. Ennek alkalmazásával az Euro-Factor kiszámítására az alábbi formulát dolgozták ki.³⁰

$$EF = \frac{\text{Number of citations}}{EF_coefficient \times \sqrt{\text{Number of citations} + \text{Number of articles}}},$$

ahol a tört számlálóját az idézetek száma, nevezőjét pedig az EF-koefficiens (melynek értéke mindig 10) szorzata adja az idézetek és közlemények összegének négyzetgyökével. Ez a koefficiens (állandó értékű együttható) teszi lehetővé a kedvezőbb vagy új mérőszám kidolgozását.

Az Euro-Factor adatbázisa

Journals in Section listed 6 fő tárgyszóhoz és 64 altárgyszóhoz csoportosítja tematikusan a folyóiratokat, az egyes altárgyszavakon belül feltünteti a csökkenő sorrendet, és közli azt is, hogy az adott folyóirat az EF-listán hányadik helyet foglalja el:

- Clinical Journals (42 altárgyszó, 295 cím),
- Social Medicine and Public Health (16 cím),
- Clinical – Experimental Basic Science (13 altárgyszó, 70 cím),
- Basic Sciences (2 altárgyszó, 82 cím),
- Multidisciplinary Journals (7 altárgyszó, 32 cím),
- Special Groups (14 cím).

Folyóirat-rangsorolás – a legjobb European-Factor (EF). Az 509 folyóirat *impaktfaktor szerinti* csökkenő sorrendbe rendezetten szerepel. A folyóirat címe mellett közli az EF-értéket. Folyóirat-rangsorolás *cím szerinti* ábécérendben. A folyóirat neve mellett közli az EF-értéket, és a rangsorban elfoglalt helyet is.

Egyéb alternatív modellek és alkalmazási lehetőségek

Egyéb alternatív modelleket (nem csak orvos- és egészség tudományi szakterületi alkalmazással) – a teljesség igényével – csak felsorolásszerűen említünk:

- 1978: Disciplinary Impact Factor (DIF);³¹

- 1981: Adjusted Impact Factor³² – javaslat a modell továbbfejlesztésére³³ (1995);
- 2001: Prestige Factor (PF);³⁴
- 2002: Journal to Field Impact Score (JFIS);³⁵
- 2004: Cited Half-Life Impact Factor (CHAL-IF);³⁶
- 2005: Median Impact Factor (MIF) továbbfejlesztett változata Percentile IF (pIF).³⁷

Bár nem tekinthető szakmai értelemben tudománymérési modellnek, és nem készített folyóirat-rangsort a SCOPUS,³⁸ mégis azt mondhatjuk, hogy adatbázisa Európában már jelenleg is alkalmas lenne arra, hogy sok, az ISI által nem feldolgozott folyóirat(cikk) és hivatkozásai esetében elősegítse egy nemzeti rangsor kialakítását. Az általa jelenleg is folyamatosan feldolgozott szakterületünket reprezentáló folyóiratok száma 14, és további 2 szünetelő folyóiratunk hivatkozásait is megtaláljuk (l. a 7. táblázatban). Feltűnő azonban, hogy az *Orvosi Hetilap* nem szerepel a forrásfolyóiratok között, bár találunk válogatott (elsősorban történeti) cikkeket az adatbázisban belőle.

Következtetések

- Európában több értékelési modell is létezik ahhoz, hogy szintetizálásukkal valós igények alapján készülhessen el az egységes európai értékelési rendszer.
- Ennek kidolgozásához felhasználhatók:
 - a legelőrehaladottabb modellezési fázisban lévő, csak nyugat-európai orvos- és egészségtudományi folyóiratokat minősítő Euro-Factor;
 - a kelet- és közép európai orvostudományi folyóiratokat minősítő Index Copernicus (ebben elfogadják a világ bármely más országából jelentkező folyóiratokat is, és minősítésüket elvégzik);
 - a legnagyobb európai folyóirat-választékot és idézettséget feldolgozó SCOPUS adatbázisa. (Előnye, hogy míg a többi modell elsősorban néhány tudós vagy tudóscsoport szakmai elkötelezettségével készül, a SCOPUS a hagyományos és professzionális információforrás-forgalmazó Elsevier által előállított, szolgáltatott adatbázis.)

Az új modell alkalmazásának célja

Az egységes Európa (Európai Unió) egységes minősítési rendszerének kidolgozása az európai orvos- és egészségtudományi folyóiratok minősí-

tésére, a már meglévő minősítési kritériumrendszerek és eredményeik felhasználásával.

- A hazai – szakemberek, kutatók tudományos tevékenységének értékelését végző – szervezetekkel is el kell fogadtatni ezt az új modellt a minősítésben.
- Az új modellkritériumok alapján az érdekelt tudományterületek döntéshozó testületeinek tudománymérési szakemberek bevonásával el kell végezniük a hazai szakterületi folyóiratok tudományos minősítésének felülvizsgálatát, kialakítaniuk azok esetleges hazai rangsorát.
- Addig is, amíg az egységesítés megtörténik, már mostantól számítsák be a hazai kutatók – kiemelten klinikusok, gyakorló szakemberek – tudományos tevékenységének értékelésénél a felülvizsgáltan minden kritériumnak megfelelő hazai szakfolyóiratokba publikálónál az IC-értékeket.
- Ez elősegítheti a hazai szakfolyóiratokban a tudományos publikációk színvonalának emelkedését, és ösztönözheti a legjobb kutatókat is arra, hogy ne csak amerikai, nyugat-európai szakfolyóiratokban helyezték el közleményeiket.

Jegyzetek

- ¹ International Society of Scientometrics and Informetrics. <http://www.issy-society.info/> [2005. dec. 5.]
- ² GARFIELD, E.: Citation indexes for science: a new dimension in documentation through association of ideas. = Science, 122. köt. 3159. sz. 1955. p. 108–111.
- ³ GARFIELD, E.: Citation analysis as a tool in journal evaluation. = Science, 178. köt. 60. sz. 1972. p. 471–479.
- ⁴ LOCK, S.: Journalology: evolution of medical journals and some current problems. = Journal of Internal Medicine, 232. köt. 3. sz. 1992. p. 199–205.
- ⁵ GARFIELD, E.: The History and Meaning of the Journal Impact Factor. = JAMA, 295. köt. 1. sz. 2006. p. 90–93.
- ⁶ Thomson Scientific: Journal Performance Indicators. <http://scientific.thomson.com/products/jpi/> [2005. dec. 28.]
- ⁷ ANTELMAN, K.: Do open-access articles have a greater research impact? = College and Research Libraries, 65. köt. 5. sz. 2004. p. 372–382.
- ⁸ RAHMAN, M.–FUKUI, T.: Biomedical publications – global profile and trend. = Public Health, 117. köt. 4. sz. 2003. p. 274–280.
- ⁹ SOTARIADES, E. S.–ROSMARAKIS, E. S.–PARASCHAKIS, K.–FALAGAS, M. E.: Research contribution of different world regions in the top 50 biomedical journals (1995–2002). = FASEB J., 20. köt. 1. sz. 2006. p. 29–34.

- ¹⁰ GARFIELD, E.: The History and Meaning of the Journal Impact Factor. = JAMA, 295. köt. 1. sz. 2006. p. 90.
- ¹¹ Seventh Framework Programme: Facts, figures and future prospects. = RTD info: Magazin of European Research, 46. sz. 2005. augusztus. http://europa.eu.int/comm/research/rtdinfo/46/article_2929_en.html
- ¹² LEYDESDORFF, L.: The Challenge of Scientometrics: The Development, Measurement and Self-Organization of Scientific Communications. Amsterdam, Universal Publishing, 2001. 355 p.
- ¹³ BARTOL, T.–HOCEVAR, M.: The capital cities of the ten new European Union countries in selected bibliographic databases. = Scientometrics, 65. köt. 2. sz. 2005. p. 173–187.
- ¹⁴ GRACZYNSKI, Marek R.: Index Copernicus – a Közép- és Kelet-Európa tudományos folyóiratait rangsoroló rendszer. = Orvosi Hetilap, 141. köt. 37. sz. 2000. p. 2039–2044.
- ¹⁵ Euro-Factor. http://www.univ-lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ¹⁶ <http://www.cisi.org> az IC Journals of Master List menüben az INFO/FAQ menüpont alatt hozzáférhető. [2006. febr. 20.]
- ¹⁷ Index Copernicus: Consensus Statement on Good Editorial Practice 2004, Revised August 2004 and September 2004. http://www.inasp.info/psi/resources/INASH_publishingconsensus.pdf [2006. febr. 20.]
- ¹⁸ International Committee of Medical Journals Editors: Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals: Writing and Editing for Biomedical Publication. Updated February 2006. <http://www.icmje.org/icmje.pdf> [2006. febr. 20.]
- ¹⁹ JEHOA Imola: Why don't make publications the Hungarian medical researchers in the Hungarian medical journals? EAHIL Workshop, Santander, 2004. <https://ibio.humv.es/biblioteca/eahil>
- ²⁰ Kiemelt hazai szakfolyóiratok. = Szemészet, 135. köt. 4. sz. 1998. p. 273–276.
- ²¹ HOFBAUER, R.–KUON, E.–FRASS, M.: The first European Journal Quality Factor. The new European „scientific currency”. http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²² HOFBAUER, R.: Do we need journal quality factors? http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²³ HOFBAUER, R.–GMEINER, B.–FRASS, M.: Do we need an own European Journal Quality Factor? http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²⁴ SALZET, M.: The opinion of a professional scientist from France: How you judge a journal? http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²⁵ WENYUAN, Shi: Publication and Impact Factor in the United States of America: The view of a basic scientist. http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²⁶ KAYE, A.: Promotion in the United State: The view of a clinical director. http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²⁷ BOSS, J.: Journal selecting and promotion at a Department in Israel. http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²⁸ SLINGSBY, B.: What are the criteria for selecting a journal at a Japanese department? http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ²⁹ HOFBAUER, R. Euro-Factor™ (EF) Formula. http://www.univ.lille1.fr/lea/Menu_du_Site/Publications/Acrobat/VICER-EUROFACTOR.pdf [2006. máj. 1.]
- ³⁰ HIRST, G.: Discipline impact factor: a method for determining core journal lists. = Journal of the American Society for Information Science, 29. köt. 2. sz. 1978. p. 171–172.
- ³¹ ASAI, I.: Adjusted age distribution and its application to impact factor and immediacy index. = Journal of the American Society for Information Science, 32. köt. 2. sz. 1981. p. 172–174.
- ³² GLÄNZEL, W.–SCHOEPFLIN, U.: A bibliometric study on aging and reception processes of scientific literature. = Journal of Information Science, 21. köt. 1. sz. 1995. p. 37–53.
- ³³ WALTER, G.–BLOCH, S.–HUNT, G.–FISHER, K.: Counting on citations: a flawed way to measure quality. = The Medical Journal of Australia, 178. köt. 6. sz. 2003. p. 280–281.
- ³⁴ Van LEEUWEN, T. N.–MOED, H. F.: Development and application of journal impact measures in the Dutch science system. = Scientometrics, 53. köt. 2. sz. 2002. p. 249–266.
- ³⁵ SOMBATSOMPOP, N.–MARKPIN, T.–PREMKAMOLNETR, N.: A modified method for calculating the Impact Factors of journals in ISI Journal Citation Reports: Polymer Science Category in 1997–2001. = Scientometrics, 60. köt. 2. sz. 2004. p. 217–235.
- ³⁶ ROUSSEAU, R.: Median and percentile impact factors: A set of new indicators. = Scientometrics, 63. köt. 3 sz. 2005. p. 431–441.
- ³⁷ JACSÓ Péter: The mirage of prestige. <http://www2.hawaii.edu/~jacso/extra/infoday/prestige/mirage-prestige.htm>
- ³⁸ <http://www.eisz.hu>

Beérkezett: 2006. II. 24-én.

Jehoda Imola

a Semmelweis Egyetem
Egészségügyi Főiskolai Kar
könyvtárának vezetője.
E-mail: jehodai@se-efk.hu